

✿ BUDAVÁRI ✿

2022. 10. ✿ III. ÉVF. 8. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

A ZENE AZ ÉN TÖRTÉNETEM

BESZÉLGETÉS BECZE SZILVIA MŰSORVEZETŐVEL

Lélekzet

1956 a művészetekben

Újjászületések

Tízezreket vonzanak a budai Vár eseményei

Királyok vára

Nagy Lajos

NP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

BUDAVÁRI
PALOTANEGYED

KEDVES OLVASÓ!

idézzük meg 1956 hőseit: bemutattunk néhány olyan irodalmi, film- és zeneművészeti alkotást, amelyek a maguk módján reflektálnak a magyar forradalom eseményeire.

Emlékezünk együtt a hősökre!

Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője

dén Habsburg Ottó születésének 110. évfordulójára emlékezünk. Megtisztelő, hogy az utolsó magyar trónörökös életét bemutató fotókiállítás helyszínéül a szervező Habsburg Ottó Alapítvány a Várkert Bazárt választotta. A decemberig látható ingyenes szabadtéri tárlatra minden érdeklődőt szeretettel várunk a Várkert Bazár Gloriettjéhez vezető rámpán.

Habsburg Ottó apja koronázási szertartásának résztvevőjeként még egyben és a maga teljes szépségében láthatta Hauszmann Alajos korszakalkotó műveit: az európai rangú rezidenciává átépített Királyi Palotát, a Szent István-termet, a Lovardát és a Főörséget is, melyek a korabeli magyar építőművészet csúcsteljesítményeit jelentették.

Nagy öröm számunkra, hogy a Habsburg Ottó pályáját bemutató fotókiállítást immár egy olyan környezetben rendezhetjük meg, amely méltó a trónörököshöz, és méltó minden, hazájára, kultúrájára és múltjára büszke magyarhoz. Már újjászületett a Lovarda, a Főörség, a Szent István-terem, és elkezdtük a Budavári Palota teljes megújítását.

Ha a Várkert Bazár felől fel-sétálnak a palotaszintre, láthatják, hogy az északi szárnyat már teljes egészében állványzat takarja.

A palota Szent György tér felőli épülete Hauszmann eredeti elképzelése szerint, a legmodernebb technológiák felhasználásával épül újjá. Az állványzat mögött értékmentő munka zajlik: szakembereink falkutatást végeznek, hogy minél részletesebben megismerjék a korabeli Hauszmann-féle homlokzat elemeit, amelyek nagy segítségünkre lehetnek a korhű és hiteles rekonstrukcióban.

Legfrissebb magazinunkban természetesen megemlékezünk a forradalomról is. Érdekes megközelítésből

TARTALOM

LÉLEKZET

- 4 A zene az én történetem
Beszélgetés Becze Szilviával
- 16 Angyal, vigyél hírt
1956 a művészetekben

MŰSZÁK VÁRA

- 8 Égi bál a Logodi utcában
Kosztolányi Dezső

KIRÁLYOK VÁRA

- 12 Buda „második” alapítója
Nagy Lajos

ESEMÉNYEK

- 19 A szabadság tisztelete
- 20 Habsburg Ottó életéről nyílt kiállítás
- 22 Régészeti szenzáció a budai Várban

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 24 Tízezreket vonzanak
a Budavári Palotanegyed programjai

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 25 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 Rizsfelfújót ropogós kéreggel

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztrejtvény

BUDAVÁRI SÉTÁK, III. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Tallér Edina Főmunkatárs: Csermely Gábor

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Leitner Karina, Nagy Nándor, Németh Mónika, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda, Virág Csilla Fotók: Dragon's Pictures, Kárász Karolina, Fortepan, Magyar Nemzeti Galéria, MTI, Petőfi Irodalmi Múzeum, Országos Széchényi Könyvtár - Digitális Képtár, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című **online magazinműsorunkat** YouTube-csatornánkon, és **iratkozzon fel hírlevelünkre!**

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

HA A VÁRBAN SÉTÁLUNK, ÚGY ÉRZEM, HAZAJÖTTÜNK

BESZÉLGETÉS BECZE SZILVIÁVAL

Nem a közönségnek kell érteni a klasszikus zenéhez, hanem azoknak, akik fönt vannak a színpadon, és játszanak, a közönségnek szórakoznia kell egy hangversenyen, vallja Becze Szilvia. A népszerű műsorvezető élő műsorok, művészportrék, gyermek- és ifjúsági műsorok szerkesztő-műsorvezetője, a Bartók rádió munkatársa, a Várkert Bazár, a Karmelita koncertek, a Magyar Állami Operaház, az Eötvös Péter Kortárs Zenei Alapítvány, a BMC, a Müpa, a Filharmónia Magyarország és sok más zenei és kulturális intézmény koncertjeinek és rendezvényeinek háziasszonya. Zenés mesekönyvek és életrajzi kötetek írója, kulturális és életrajzi témájú cikkek szerzője.

A Zeneakadémián és a Berlini Filharmonikusoknál végzett tanulmányok, illetve a Budapesti Fesztiválzenekarnál eltöltött aktív zenészi évek után fordult az újságírás és az írás felé. Szereteágazó tevékenységeinek a gyökere mindig a zene volt, fő célkitűzése pedig, hogy meggyőzze a közönséget arról, hogy a klasszikus zenét elsősorban nem érteni, hanem élvezni kell. Becze Szilvia a szenvedélyéről és a Budavári Palotanegyedhez kötődő élményeiről mesél.

✿ Zene, média, irodalom, három terület, az ön életében mégis mintha egyggyé váltak volna. Hogyan lehet a hármat összehangolni?

– A szüleim zenetanárok voltak, tehát az indulás, az irány számomra egyértelmű volt. Néhány halvány, kamaskori lázadástól eltekintve, mikor átmenetileg például fogorvos akartam lenni, egyenes út vezetett oda, hogy zenészként kezdjem a pályám. Évekig ez is maradt a fő irány, de aztán egyre inkább foglalkoztatott az újságírás is. Kezdetben eszembe sem jutott a rádiózás, az írott sajtó érdekelt. Hatalmas szerencsémre kezdő-

ként az ELLE magazinhoz kerültem, itt tanulhattam meg az újságírás alapjait, és ez elég jó iskolának bizonyult. Ezek alatt az évek alatt még a Fesztiválzenekar zenésze is voltam, nem akartam feladni a zenei pályafutásomat, párhuzamosan csináltam a kettőt. De nem sokkal később döntenem kellett. Azután, hogy a Bartók rádió műsorvezetője lettem, muszáj volt döntenem, mert a rádiózás már nem volt összeegyeztethető a zenekar turnéival. Mivel akkor már hosszú évek óta voltam tagja a zenekarnak, úgy éreztem, ez egy szépen, folyamatosan megélt és befejezett út, tehát nem félbehagyom, hanem lezárom. A média mellett döntöttem, de mindvégig éreztem, bármibe is kezdek, valahogy mindig a zene lesz az én történetem. Ez így van a mai napig. Az írás lehetőségét is ennek köszönhetem. A Holnap Kiadó azzal keresett meg, hogy szeretnék, ha a készülő mesesorozatukba megírnám Szergej Szergejevics Prokofjev *Péter és a farkas* című műve alapján a teljes mesét, hiszen a zeneszerző csak skicceket írt a partitúrába. Ez egy örült jó játék volt számomra, és persze kihívás is egyben. Úgy megsze-

➤ A Bartók rádió műsorában Becze Szilvia játékos vetélkedő háziasszonya is volt, ahol pályakezdekők mérték össze tudásukat a tapasztalt zenészekkel

rettem a feladatot, hogy aztán jött a következő: Gioachino Rossini kétfelvonásos operájának, a *Hamupipőkének* az átírása, amely még nagyobb kihívás volt az előzőnél, hiszen itt az operához már volt egy eredeti szövegkönyv, amelyet Jacopo Ferretti jegyez. Így már egy kötött, megírt történetet kellett kibontani és mesévé alakítani. Majd egy fiataloknak szóló, kalandos, kevésbé lexikális központú, Kodály Zoltán–Bartók Béla–Dohnányi Ernő-életrajz megírására kért fel a kiadó. Ez a téma rendkívül sok kutatómunkát igényelt, és nagyon összetett feladat volt. Hogyan lesz ez a három életrajz érdekes esetleg nem zenét tanuló fiatalok számára is? Ez volt a fő kérdés, amit meg kellett oldanom. A média, az irodalom és a zene összefonódik és kiegészíti egymást az életemben. Ráadásul alkáltilag is olyan vagyok, aki szereti az új, ismeretlen területeket, feladato-

**NEM KELL ÉRTENI
A KLASSZIKUS ZENÉHEZ AHHOZ,
HOGY ÖRÖMET ÉS MINŐSÉGI
SZÓRAKOZTATÁST NYÚJTSON
– VALLJA A MŰSORVEZETŐ.**

kat, nagyon érdekel bármi, ami nem feltétlen kötődik szorosan a szakmámhoz.

✂ **A zene és a zenei ízlés miként és mennyiben tanítható ön szerint?**

– Nemcsak a fiataloknak, hanem a felnőtteknek is sokszor az a félelmük, hogy nem értenek a zenéhez, ezért nem is mernek klasszikus zenét hallgatni, nem mernek elmenni klasszikus zenei koncertre, mert úgy gondolják, hogy ők nem elég avatottak ahhoz, hogy értsék ezt a műfajt. Ez tévedés. És e tévedés kialakulásában és életben tartásában sajnos van szerepük, felelősségük a zenészeknek is, és mindenkinek, aki e területen dolgozik. Ki kell jönni az elefántcsonttoronyból. Nekem Rácz Zoltán, az Amadinda együttes művésze mondta egyszer, és ezt vallom és mondom azóta én is: azt kell tudatosítani az emberekben, hogy nem a közönségnek kell érteni a klasszikus zenéhez, hanem azoknak, akik fönt vannak a színpadon, és játszószák. A közönségnek szórakoznia kellene egy hangversenyen, ugyanúgy, mintha egy rockzenei koncertre mennének. Ezt az élményt kell nyújtania a klasszikus zenének is. A fiatalok nagyon-nagyon nyitottak,

✔ **Háziasszonyként a Karmelita koncertsorozat előadásán**

igénylik és akarják, hogy megismerjenek mindent, amit csak lehet. Én nem tartom ördögtől valónak, hogy például valamilyen összművészeti előadáson keresztül mutassuk meg először nekik a klasszikus zenét. Nyilván nem arra gondolok, hogy Vivaldi *Négy évszak* című műve alá dobógépet kell betenni, és azt hallgattatni a gyerekekkel. Viszont azt meg lehet nekik mutatni, hogy milyen elképesztő és csodálatos műfajkeveredés és egymásra hatás van a zenében. Be lehet nekik bizonyítani, hogy szinte minden irányzatnál vissza lehet bontani, és a gyökereknél rá lehet találni a klasszikus zenére. Ha egyetlen célt kellene megfogalmaznom a munkám, hivatásom kapcsán, akkor ez lenne az: minél szélesebb körben bizonyítani az embereknek, hogy nem kell félni attól, hogy valamit úgy hívnak, hogy komolyzene. Egyébként én tudatosan nem is ezt a kifejezést használom, a klasszikus zene sokkal szelídebben fejezi ki azt, amire gondolunk.

✂ **Mi a véleménye azokról, akik szerint zenei műveltségre van szükség ahhoz, hogy valaki élvezni tudja a komolyzenét?**

Meg szeretném győzni a közönséget arról, hogy nem szabad törődni azzal a kis réteggel, amely olykor elég arrogánsan fitogtatja zenei műveltségét.

Fotó: Cállos Samu

✔ **A Bartók rádió kiemelt műsorvezető-szerkesztője is**

Nem mindenki születik zenei lexikonokkal a párnája alatt, és ez nem is baj. Sőt! A túlértékelt lexikális tudás néha meggátolja az embert abban, hogy nyitott lélekkel csak élvezze a zene szépségét. Sokszor megkérdezik tőlem, hogy az kínos-e, hogy ők szeretik mondjuk Vivaldi *Négy évszak* című művét. Újra és újra elmagyarázom, ha kell, hogy dehogy baj. Ez egy remekmű, amit lehet, hogy elcsépeltek, mindenki ezerszer játssza, de ez akkor is egy nagyon jól hallgatható slágerzene. Egyáltalán nem baj, ha valaki még nem tart ott, hogy Bartók-vonósnégyeseket hallgasson. Nem kell emiatt csúnyán nézni egymásra, vagy megvetni a másikat. Nem kell érteni a klasszikus zenéhez, értsen hozzá a zenész, és azok, akik tanítják vagy írják. A közönség csak élvezze és szeresse, amit hall. Ha lehet némi szerepem abban, hogy ez a nézőpont kicsit erősödhesen, ha tudok egy kicsit tenni ezért, vagy akár a fiatalokat meg tudom győzni arról, hogy bátran hallgassanak klasszikus zenét, és higgyék el, hogy tetszeni fog, akkor

már elégedett vagyok. Ne érezze azt senki, hogy szakértőnek kell lennie, vagy minimum harminc év zeneiskolának kéne mögötte állnia, hogy bemehessen egy Mozart-koncertre. Azért dolgozom, hogy közelebb kerüljenek egymáshoz az átlag zene-szeretők és a klasszikus zenészek. Ez az egyik fő célom.

✂ **A Várkert Bazárban számtalan műsor háziasszonya, műsorvezetője. Mennyiben más feladat a színpadon, élő műsort vezetni, mint a rádióban a mikrofon mögött?**

– Egészen más fellépőként szerepelni a közönség előtt. Izgalmas dolog, amikor az emberrel szemben ott van a közönség, és nem csak elképzelem őket, ahogy a rádiót hallgatják. A Várkert Bazárban először nem is az Öntőház udvaron, hanem bent, a díszteremben volt az első műsor, egy konferencia, amelynek én lehettem a háziasszonya. Szeretem a budai Vár környékét, úgyhogy rendszeresen járok ide sétálni évek óta. Emlékszem, milyen volt a Várkert Bazár felújítás előtt, emlékszem, leesett az állam, amikor először léptem az újjászülött Öntőház udvarba, és emlékszem, hogy mennyire nagy élmény volt az első műsorom itt a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarával. Nagyon sok helyen vezettem már műsort szerte az országban, szabadterén és koncertteremben is, de ez a környezet és a közönség, amely a Várkert Bazárban van, szerintem különleges. Biztos vagyok benne, hogy ezt mindenki érzi, aki valaha is sétált már itt. Egyszerre modern és klasszikus a környezet, túloldalon a rózsakerttel, szerintem ezekre a koncertekre olyanok is eljönnek, akik esetleg máskor, máshová nem járnak klasszikus hangversenyekre. Rá-

A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDNEK OLYAN A HANGULATA, HOGY MINDIG VISSZAVÁGYIK AZ, AKI JÁRT MÁR ITT.

adásul a nyári rendezvények mindig olyan időpontban vannak, hogy még a műsor végén is világos van, tehát végig látom a közönséget, és látom a reakcióit az embereknek. Ettől aztán könnyen elindul egy párbeszéd közöttünk, amitől különlegesen intenzív és bensőséges tud lenni egy-egy ilyen alkalom.

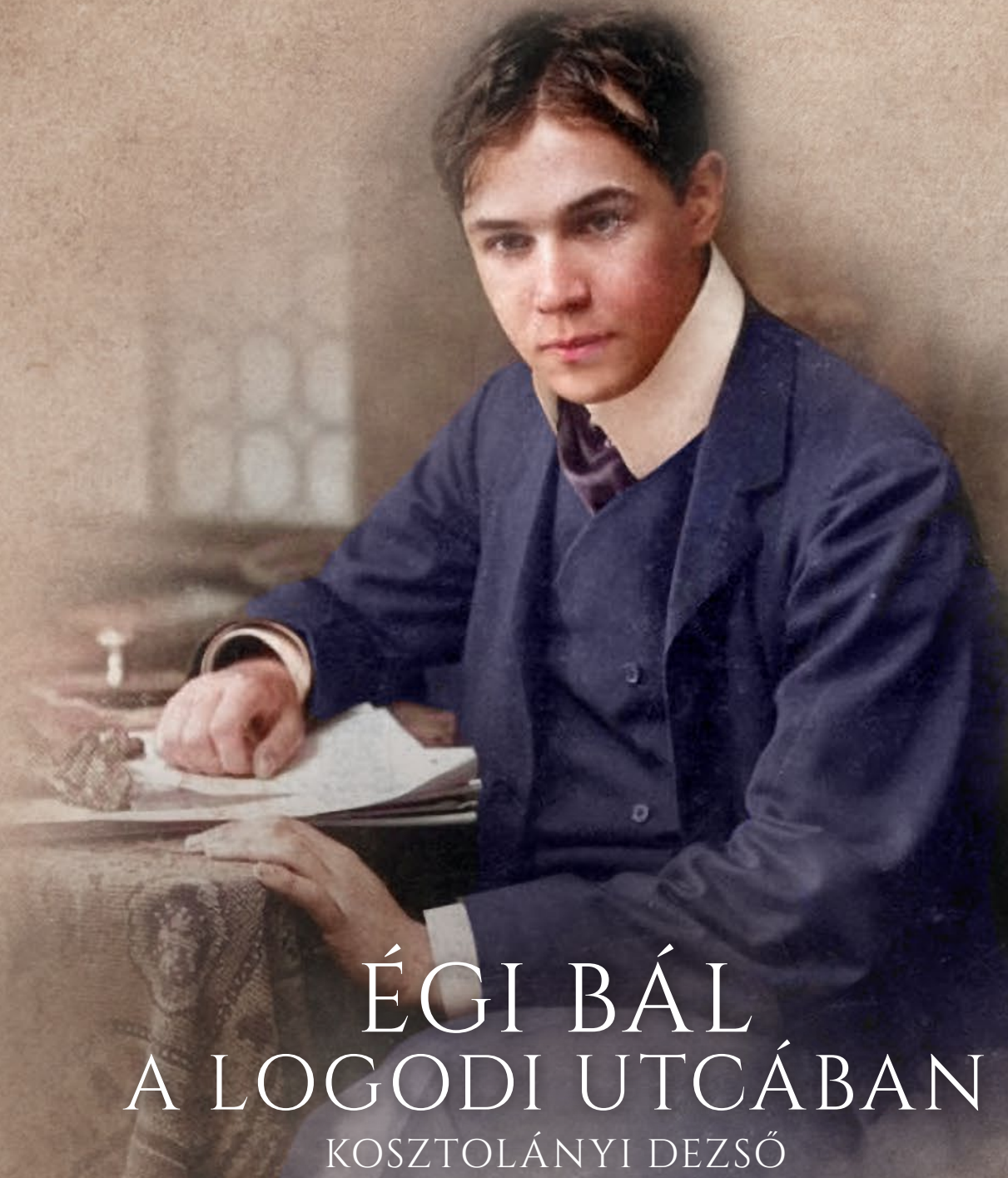
✂ **Szabadidejében is el szokott jönni a budai Várba?**

A Budavári Palotanegyednek, a Várkert Bazárnak, a megújult kerteknek, szobroknak olyan a hangulata, hogy gyakran választjuk hétvégén ezt a helyszínt a párommal a kikapcsolódáshoz. Nem kell ahhoz szinte semmi, sem koncert, sem egyéb dolog, hogy jó legyen itt időzni egy kicsit. Mi Csillaghegyen lakunk, a Batthyány téren letesszük az autót, és gyalog megyünk a Budavári Palotához. Folyamatos megújuláson megy át a budai Vár környezete, amikor nyílnak a rózsák, az a kedvenc időszakom, akkor biztos, hogy gyakran megfordulunk a környéken.

✔ **A Várkert Bazárban, az Öntőház udvaron több produkció háziasszonya volt**

Kicsit olyan már nekem a Budavári Palotanegyed, mintha az otthonom lenne, ha itt sétálunk, úgy érzem, hazajöttünk. ✂

ÉGI BÁL A LOGODI UTCÁBAN KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

A magyar irodalom sok szép és fontos alkotása született a budai Vár szegleteiben, kávézóiban, eldugott utcácskák kis lakásaiban. A Budavári Palotanegyed lábánál lakott például Kosztolányi Dezső, aki minden bizonnyal otthonában, az íróasztala fölé hajolva írta legmegrázóbb lírai műveit. A halállal szembesülő emberről szóló versében, a *Hajnali részegség* című költeményben meg is nevezi a Logodi utcai otthonát.

Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

A Nyugat első nemzedékének kiemelkedő alakja élete során meglehetősen sokszor költözött. Fiatalabb korában tanulmányai vagy munkahelyi viszonyai, később pedig elsősorban családi események miatt. Feleségével, Harmos Ilonával 1913-ban kötött házasságot, majd 1915-ben született kisfia, Ádám. A fiatal pár akkor úgy döntött, a Bartók Béla úti bérleményükből átköltöznek a budai Vár lábához. 1916-ban Kosztolányi feleségével és alig egyéves fiával a Tábor utcában előbb egy albérletben élt, majd banki hitelek és kölcsönök árán később egy földszintes kertes házat vett ugyanezen a környéken. Évekkel később aztán ebben a házban születtek meg azok a szavak, amelyek a költészet szárnyán egy égi bálba emelték az írót a *Hajnali részegség* című költeményben.

„ELŐSZÖR BEVALLOM, HOGY BOLDOG VAGYOK”

Kosztolányiné így emlékszik vissza az otthonukra: „A Logodi utca 21-ben, a Tábor utca sarkán, Tábor utca 12-es bejárattal találunk egy másik ódon kis házat, négy aprócska hajópadlós szobával, villany, gáz nélkül. De legalább fürdőszoba van benne. Ez az új otthonunk.”

Ez az új otthon Kosztolányi költészetében többször is felbukkan. Fiatalléveiben még a hazatalálás, otthonra lelés állt a középpontban. Az 1917-ben született *Most harminckét éves vagyok* című versében így ír az otthonról: „Nyár van. / Lehet, hogy tán ez, amire / vártam. / Egészséges bronzarcomat / aranyfényvel veri a nap / és lassan / megyek fehér ruhában a / lugasban. / Pipámba

Petőfi Irodalmi Múzeum/Rónai Dénes

**FELESÉGE GÖRÖG ILONA ÍRÓI
ÁLNÉVEN JELENTETTE MEG NOVELLÁIT,
TÖBBEK KÖZÖTT A NYUGATBAN IS.
FIUK, ÁDÁM 1915-BEN SZÜLETETT.**

*Az 1920-as években
sorra jelentek meg
regényei, a Pacsirta,
az Aranyrákány és
az Édes Anna című
művekből film is
készült.*

sárgálló dohány, / a füstje kékes,
halovány. / A fák alatt egy kerti széken / alszik szelíden feleségem. / A küszöbön fiam.”

Szintén erre a megtalált otthonra utal a *Boldog szomorú dal* című költeményben is: „Van már kenyerem, / borom is van, / Van gyermek és feleségem. / Szivem minek is szomorítsam?” Kosztolányi korai költészetében határozottan a lírai

én, a személyes világ áll az alkotásai középpontjában, nem eszméket, egyetemes gondolatokat hirdet verseiben, hanem személyes élményeket, hangulatokat fogalmaz meg. Ám ha elmélyedünk e két vers soraiban, érezhetjük, hogy költeményeiben ott dereng az idilli képek mögötti melankolikus ember szomorúsága. Talán már itt és ekkor megérezte végzetét a költő?

„A VILÁG VÉGE PEDIG A VILÁG KEZDETE”

A világháború őt is, mint oly sok alkotót, mélyen érintette. Érett, megállapodott korszakának kimagasló lírai műveit az 1924-ben megjelent *A bús férfi panasza* című verseskötet foglalja össze, de a húszas évek volt a prózaíró Kosztolányi kibontakozásának meghatározó időszakja is.

Forrás: Biri-Balogh András: Ha nem volnátok ti...

1935-BEN KOSZTOLÁNYI ÉS RADÁKOVICH MÁRIA UGYANABBAN A VISEGRÁDI ÜDÜLŐBEN NYARALT, ITT BONTAKOZOTT KI A SZERELMÜK.

Legmegrázóbb versei pedig késői korszakában, a halállal való szembenézés idején születtek.

Már gyerekkorában is sok betegséggel küszködött. A vékony, sápadt kislányt fuldoklási rohamok, asztma gyötörte. Az elmúlástól való félelem áthatotta egész életét, és végül valóban egy súlyos, gyógyíthatatlan betegség tünetei jelentkeztek nála. 1933-ban rákot diagnosztizáltak az orvosok, és ezzel megpecsételődött a művész sorsa. Szembe kellett néznie élettel és elmúlással, emberi múlandóságával. A műtétek és kezelése ellenére sem javult az állapota, bár a betegségének lefolyása közben voltak olyan szakaszai, amikor viszonylag jobban érezte magát. Egy ilyen periódusban, 1935-ben ismerkedett meg élete utolsó nagy szerelmével is. Kosztolányi szerelmi életéről sok mindent feltárt már az irodalomtörténet, hallottunk egy fiatalkori fellángolásról, Lányi Hedvigről (Hedda, a fecskelány), és sokféle szóbeszéd keringett a házasság Kosztolányi nőügyeiről is. De vitathatatlanul az egyik leghíresebb szerelem Radákovich Máriához fűzte, amely életnek legvégén, 1935-ben bontakozott ki. Ez az asszony szinte mindenben különbözött Kosztolányi feleségétől,

Harmos Ilonától. Vidéken született, egy magyar nemesi, katolikus család sarja, fiatalabb is, csinosabb is volt, mint az ötvenhez közeledő feleség, és nem sok köze volt az irodalomhoz, a kultúrához. Le lehetett tehát nyugózni, és ezt Kosztolányi meg is tette. Ez az euforikus érzés, ami egyben az élettől való költői búcsúzás is lehetett, hívta életre a *Szeptemberi áhítat* című versét, melyet a szerelem mellett a halállal való végső szembenézés ihletett.

fogalmazza meg. Ebben a versben a költő meg is említi akkori lakhelyét, a Logodi utcát. „Várg csak, hogy is kezdjem, hogy magyarázzam? / Te ismered a házam / s ha emlékezni tudsz / a hálószobámra, azt is tudhatod, / milyen szegényes, elhagyott / ilyenkor innen a Logodi-utca, / ahol lakom. / Tárt otthonokba látsz az ablakon.”

Ebben a versben a valóság találkozik a képzelettel, emberi az istenivel, földi szegénység az égi pompával, élet a halállal. „A ház is alszik, holtan és bután, / mint majd száz év után, / ha összeomlik, gyom virít alóla / s nem sejtí senki róla, / hogy otthonunk volt-e vagy állat óla” – írja a költő.

☛ *Nyugatosok 1923-ban, fent Tóth Árpád, Beck Ö. Fülöp, Kosztolányi Dezső, lent Babits Mihály, Osvát Ernő, Gellért Oszkár*

MIÉRT SZÜLETÜNK? MIVÉGRE ÉLÜNK? MI MARAD UTÁNUNK?

A haláltudat árnyékában született meg Kosztolányi egyik legjelentősebb gondolati költeménye is, amelyet épp itt, a budai Vár lábánál, a Logodi utcában alkotott. *A Hajnali részegség* című költemény élet és halál értelmét kutatja és

Kosztolányiék házat bombatalálat érte a második világháborúban, rom lett belőle, ám költészete és a Logodi utcai égi bál győzedelmeskedett az elmúlás felett.

A Logodi utca és a Tábor utca találkozásánál ma emléktábla jelzi az író-költő egykori lakóhelyét. ☛

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Először a *Budapesti Naplónál* kezdett el dolgozni, egy évre rá már megjelent első kötete, amely nagy érdeklődést váltott ki. Számos folyóirat és hetilap közölte írásait, *A Hét* és a *Nyugat* munkatársa is volt. A *Budapesti Naplótól* a *Világhoz* került, innen a *Pesti Naplóhoz* ment át, a világháború után az *Új Nemzedékhez*, majd a *Pesti Hirlaphoz* csatlakozott. Nem politikai meggyőződései irányították, jobban foglalkoztatta a személyes sors. Alkotásaiban különös hangsúlyt fektetett a nyelvi megformálásra, a magyarázatok helyett a szimbólumok használatára. Népszerű regényeiből film is készült. Utolsó éveiben rengeteget szenvedett gyógyíthatatlan betegsége miatt, de alkotói munkásságát ez sem befolyásolta. 1933-ban jelent meg az *Esti Kornél* című műve, melynek elbeszélőjét magáról mintázta. A magyar nyelv védelmében is jelentős szerepe volt. Az ő nevéhez fűződik a *Tíz legszebb magyar szó* összeállítása.

Gaál Tibor grafikusművész, Magyar Arany Érdemkeresztrel kitüntetett portrékarikaturista. Évek óta dolgozik *Nagy magyarok* című portrészorozaton, melynek darabjai történelmünk máig ható alakjait idézik meg. Rendszeres rovattal jelentkezik magazinunkban.

NAGY LAJOS

BUDA „MÁSODIK ALAPÍTÓJA”

Az Anjou-házi Nagy Lajost gyakran emlegetik lovagkirályunkként, és ennek több oka is van. Uralma évtizedei során Európa tekintélyes, jelentős hatalommal rendelkező királyai közé emelkedett, ezzel együtt pedig országszerte virágzásnak indult az udvarában gyökeret verő lovagi kultúra. Emellett rendkívül aktív volt a külpolitikában, az ország határai mentén szinte minden irányban épített kapcsolatokat, hol szép szóval, hol pedig fegyverrel. Igényt tartott a nápolyi trónra, szembeszállt az eretnek bogumil keresztényekkel is, és uralkodása négy évtizede (1342–1382) alatt tizenhatszor személyesen vezette a hadat.

A LOVAGKIRÁLY

Apjától, Károly Róberttől szilárd alapon álló hatalmat örökölt: a király birtokolt az ország közel háromszáz várából mintegy százötvenet. Ezeknek csak használati jogát adta ispánjainak és báróinak, akik így nem tudtak a fejére nőni. A kormányzati reformok, a városok és a kereskedelem fejlesztése mellett Lajosnak lehetősége nyílt külhoni célokra törni. Uralkodása egyik meghatározó ügye a nápolyi trón megszerzése volt. Ez összefonódott testvére, András halálának megbosszulásával, akit annak saját felesége, Johanna nápolyi királynő öletett meg. Lajos többször vezetett hadjáratot Itáliába, Nápolyt el is foglalta, de hosszan megtartani nem tudta. Bajor–lengyel–magyar szövetségre lépett IV. (Luxemburgi) Károly német-római császár ellen, akivel végül 1372-ben összeházasították gyermekeiket, Luxemburgi Zsigmondot és Anjou Máriát.

Ezalatt itthon szilárdan tartotta hatalmát, ebben fontos szövetségesei voltak a köznemesek és a városok. A köznemesek kedvére főként az 1351-es, nekik sokban kedvező dekretumával tett, mely közel egy hónapos országgyűlés eredménye volt. Ezt a korban meglepő módon Budán tartották. Már ez is mutatta, hogy Lajos az eddigieknél nagyobb politikai szerepet szánt a városnak.

1347 és 1355 között Lajos Budára helyezte királyi központját, és megkezdte a nagyszabású építkezéssorozatot.

☞ Lajos a magyar és a lengyel koronát a fiúörökösrel azonos jogokat élvező Máriára és Luxemburgi Zsigmondra hagyta

BUDA FELEMELÉSE

Mind Lajos, mind korábban apja, Károly Róbert számára kiemelt fontosságúak voltak a városok, hiszen egyszerre jelentettek gazdasági és politikai támaszt is. Emiatt számos ítélkezési és kereskedelmi kiváltságot osztottak a városoknak. Buda ez utóbbinak igazi központjává vált: több kereskedelmi út futott át rajta, így gyakorlatilag közvetítőként szolgált Itália, a délnémet területek, Erdély és a Felvidék kereskedői között. A gazdasági erősödéssel kéz a kézben haladva politikai jelentősége is nőtt. Bár Lajos uralma jelentős részében, harminckét éven át Visegrádon tartotta udvarát, nyolc évig, 1347 és 1355 között mégis Budára helyezte királyi központját, s ő kezdte meg azt a nagyszabású építkezéssorozatot, mely lehetővé tette, hogy Zsigmond hatalma alatt már állandó uralkodói központtá váljon a város.

LAJOS IGÉNYT TARTOTT A NÁPOLYI TRÓNRA, A VÁROST EL IS FOGLALTA, DE HOSSZAN MEGTARTANI NEM TUDTA.

A 11. század közepétől fogva királyaink, ha a későbbi fővárosba látogattak, Óbudán tartózkodtak – erről tanúskodik például az egykori óbudai Szent Péter-templom is. A tatár dúlás után azonban IV. Béla a jobban védhető hegytetőn alapította újra Budát. Ekkortól fogva már állt egy uralkodói rezidencia a Vár területén – noha hosszan nem élt benne egyik királyunk sem, és nagy valószínűséggel átmeneti szállásnak megfelelően mind méreteit, mind díszítettségét tekintve kisebb léptékű volt. Ez a középkori város északkeleti sarkában, a mai Táncsics Mihály utca 9. alatt egykor álló Kammerhof, vagy ahogy a források emlegetik, az antiaqua domus regis, a 'király régi háza'. Ennek területén nem volt lehetőség alapos régészeti feltárára, így máig sem ismerjük teljes bizonyossággal a kinézetét, történetét. Egy vagy több nagyobb toronnyal rendelkező, városi palotakomplexum volt, önálló védelmi rendszer nélkül – ebben a londoni Westminster-palotához hasonlított. Benne állt a Szent Márton-kápolna, melyet Lajos az 1340–1350-es években újjátatott fel. Az uralkodó alkalmankénti elszállásolása pedig csak az egyik feladata volt: itt működött a királyi pénzverő kamara is. Az 1380-as évekre Lajos építkezései a Vár további részein jól haladhattak, az új királyi szállás már minden bizonnyal állt, hiszen

1382-ben a feleslegessé vált Kammerhofot a budaszentlőrinci pálos szerzeteseknek ajándékozta.

Lajos fő bővítései a Vár déli részét érintették, ahol a minden bizonnyal testvéréről elnevezett István-torony állt. István herceg 1347–1353 között, Lajos nápolyi hadjáratai idején innen

Lajos király számára fontosak voltak a városok, egyszerre jelentettek gazdasági és politikai támaszt. Buda közvetítőként szolgált Itália, a délnémet területek, Erdély és a Felvidék kereskedői között.

irányította régensként az országot. Halála után a torony környékén és annak előudvarán új palotaszárnyakat kezdtek építeni. Ezeket már elválasztották a várostól, a polgári épületektől: sziklaárok futotta körbe a friss és az átépített épületeket, köztük a kétemeletes királyi kápolnát is. Ez utóbbit Szűz Máriának ajánlották, s alsó szintje még ma is látogatható. A városon belüli, inkább jelzésértékű védelmi vonalon, az árkon túl Lajos tovább fejlesztette az egész Vár védelmi rendszerét. A meglévő városfal mellé, 80–100 méter távolságra egy vékonyabb, alacsonyabb külső falat emelt, lerakva itt is a korabeli magyar várépítéssel tipikus védvonalának, a kettős falrendszernek az alapjait.

Lajos kibővítette, igazi csarnokká alakította a város főtemplomát, a Nagyboldogasszony-templomot, a mai Mátyás-templomot. A királyi lak, a palotarendszer építésén kívül a Várban a polgárság használatában lévő épületek is renováción, bővítéseken,

➤ **A Képes Krónika első lapja. A kézirat ősi mondáinkat a legteljesebb és legköltebb alakban tartotta fenn**

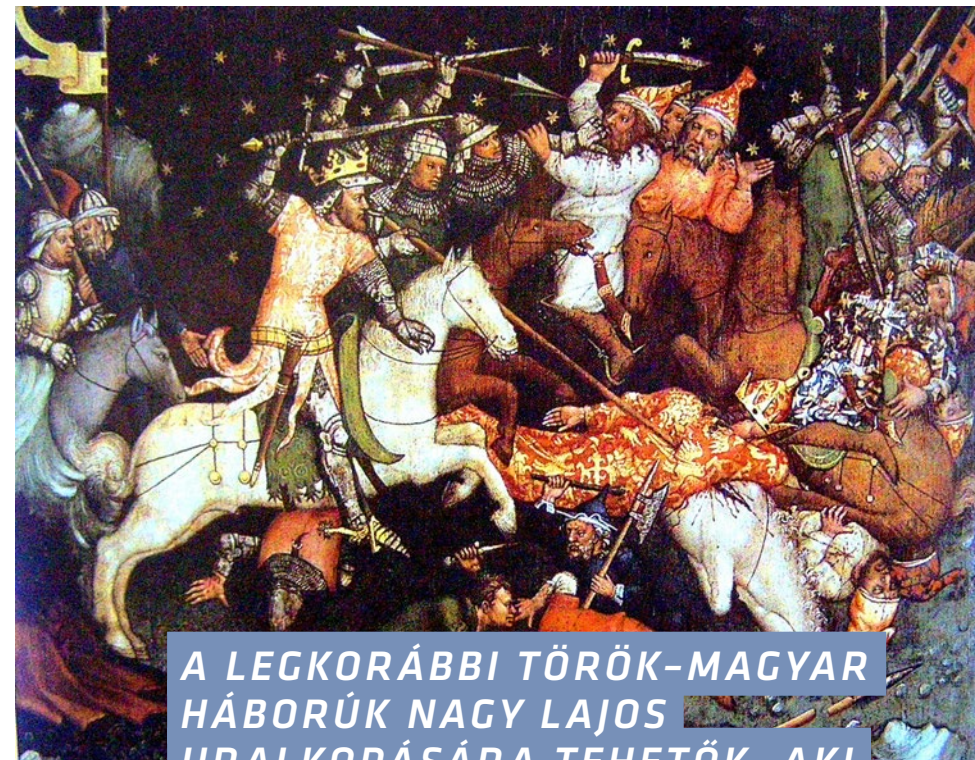
➤ **A királyi pár két gyermekével, Lajossal és Endrével az ebédnél ült, amikor Zách Felicián karddal tört rájuk (Orlai Petrics Soma: Zách Felicián, 1860)**

újépítéseken estek át a korban, főként az egyre nagyobb számú lakosság növekvő életviteli és ceremonális igényeire válaszul. 1370 környékén Lajos a legfontosabb piachely, a mai Dísz tér északi részén állított egy kápolnát Szent György tiszteletére. Uralkodása alatt a gótika jegyében emelték mind

a királyi, mind a polgári épületeket. Kiemelkedő sajátosságuk volt a Károly Róbert korából tovább hozott gazdag, impozáns faliképfestészet.

KIRÁLYI KÖZPONT HASZNÁLATBAN

Az Árpád-korban még Óbuda, Esztergom és Székesfehérvár volt a fő reprezentatív központ. Ez a lista Károly Róbert uralkodása alatt egészült ki Visegráddal. Nagy Lajos évei során pedig ehhez a sorhoz csatlakozott a fontos diplomáciai találkozóknak színterévé előlépő Buda. Sokszor találkozott itt Lajos cseh és lengyel uralkodókkal, főleg a IV. Károly elleni szövetezései idején. 1355 januárjában Budára látogatott III. Kázmér lengyel király, hogy unokaöccsével, Lajossal a lengyel örökösödés kérdését

A LEGKORÁBBI TÖRÖK-MAGYAR HÁBORÚK NAGY LAJOS URALKODÁSÁRA TEHETŐK, AKI 1366-BAN, MAJD FELTEHETŐLEG 1373-BAN IS LEGYÖZTE ÖKET.

rendezték. Ezen találkozó eredményeként szerezte meg Lajos 1370-ben a lengyel koronát is. A diplomáciai látogatásoknak sokszor leendő házasságok elrendezése volt a fő célja: 1365-ben, hogy IV. Károly fia (a majdani IV. Vencel) és Lajos unokahúga, Anjou Erzsébet házasságának révén lépjenek egyezsége. Noha ez a frigy végül meghiúsult, Károly egy másik fia, Luxemburgi Zsigmond később Lajosnak már nem is unokahúgát, hanem lányát, Máriát vette feleségül.

De nem csak dinasztikus kapcsolatok épültek a Vár friss falai között. 1366-ban V. Ióánnész Palaiologosz bizánci császár látogatott kíséretével Budára, hogy az egyre fenyegetőbben előrenyomuló Oszmán Birodalom ellen segítséget kérjen. A helyzet súlyosságát és a lehetséges magyar segítség fontosságát bizonyítja az is, hogy ez volt az első alkalom, mikor bizánci uralkodó országa határain kívülre utazott diplomáciai céllal. A császár majdnem egy évig tartózkodott látogatóban,

s nem a megszokott királyi központban, Visegrádon, hanem Budán, a Várban.

KULTÚRA ÉS HÉTKÖZNAPOK

Nagy Lajost korabeli krónikáiról, Küküllői János a lovagkirály erényeit kiemelve mutatja be. Ezek közt a heroikus hadi tettek mellett élen jár a gyengék gyámolítása, az egyház védelme. Valóban, Lajos uralkodása alatt számos vallásos ház alapító patrónusa volt, nemcsak Budán, hanem szerte az országban. A koldulórendek, főleg a domonkosok, fontos szövetségesei voltak főként Erdélyben és a déli végteken a különböző eretnek, flagelláns mozgalmak visszaszorításában. 1381-ben Velencéből Magyarországra hozták

➤ **Az István-toronyt Károly Róbert fia, István herceg építtette. A középkori építmény ihlette az Országos Levéltár tornyát**

az első keresztény remete, Remete Szent Pál testét. Küküllői János leírása szerint azt Budaszentlőrincen, a Kammerhofot 1382-ben adományul kapó pálos remeték klostromában helyezték el nagy ünnepség keretében.

A vallásos kultúra mellett a mesterségek is virágoztak Budán, köszönhetően a város kereskedelmi jelentőségének és előkelő lakosságának. Ahogy az udvar mind gyakrabban tartózkodott Budán, úgy egyre több egyházi és világi méltóság vásárolt magának házat, rezidenciát a Várban, ezzel munkát adva a város ötvösmestereinek, aranyműveseinek és számos luxuscikk készítőjének. Lajos uralkodása alatt Budán negyvenféle mesterséget üztek huszonkilenc céhbe szerveződve, melyek legnagyobb részét a palota és a helyi lakosság személyes igényeit szolgálták ki. A legkülönlegesebb portékákat kínáló kereskedők szinte tömegével telepedtek meg: az olasz kereskedőkről utcát is elneveztek.

Nagy Lajos uralkodása alatt indult igazi, tartós virágzásnak a középkori Buda. Kereskedelmi-gazdasági jelentőségének növekedése lehetővé tette, hogy politikai-reprezentatív központtá is váljon. Lajos nagyszabású építkezéseivel letette a Zsigmond alatt állandó uralkodói központtá váló új Vár és város alapító köveit. ✂

ANGYAL, VIGYÉL HÍRT!

1956 A MŰVÉSZETEK BEN

A történelem során voltak olyan események, amikor fontos és hasznos lett volna a fájdalmas emlékekről is beszélni, az érintettek azonban sokszor érezték úgy, hogy ezzel veszélybe sodródhattak volna ők maguk vagy szeretteik. Így nőtte körül a hallgatás és elhallgatás bozótja évtizedeken át az 1956-os forradalom emlékét. A művészet azonban még ezekben a helyzetekben is képes volt átvágni a cenzúra, az elnyomás és a félelem indáit. 20. századi történelmünk egyik legmeghatározóbb eseményének emlékét és eszméit számtalan magyar és külföldi irodalmi, képzőművészeti, zenei és mozgóképes alkotás őrizte meg a jövő nemzedékek számára. Ezekből gyűjtöttünk csokorba néhányat, szélesre tárva a szabadságra nyíló kaput Márai Sándortól Quentin Tarantinóig.

R engeteg vers, dráma, regény és esszé született magyar és idegen nyelveken is 1956-ról. Ez azt mutatja, hogy ez a néhány hónap nekünk és más nemzeteknek is elemi erejű élményt jelentett. Neves, világszerte ismert értelmiségiek álltak ki a magyarok ügye mellett. Többek között Albert Camus, akinek szavai máig mértékadóak világszerte a magyar forradalom megítélésével kapcsolatban: „A legázolt bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. [...] Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk!”

Idehaza sokáig nehéz dolga volt annak az íróknak, költőknek, aki a forradalommal kapcsolatos gondolatait, emlékeit szeretne volna megosztani az olvasóval. A túlélő művészeket ellehetetlenítették, megalkuvásra vagy kollaborációra kényszerítették. Akit bebörtönöztek és nem végeztek ki, annak nem adtak munkalehetőséget, külföldre pedig nem engedték. Így történt ez az akkor már idősödő Déry

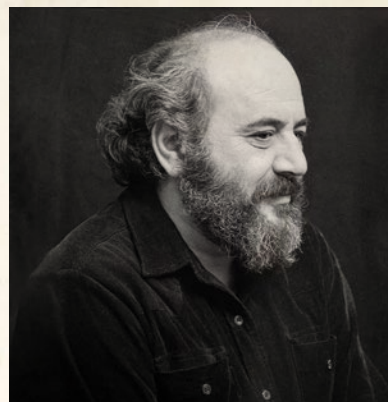
MTI/Munk Tamás
A Kossuth- és Baumgarten-díjas Déry Tibort 1957-ben a „nagy íróper” fővádlokként kilencévi börtönre ítélték

Tiborral is, aki 1956. október 23-án a rádióban egy forradalmi szöveget olvasott be, és ezért kilencévi börtönbüntetésre ítélték. 1961-ben, 67 évesen szabadult amnesztiával. Szintén idős felesége és élete alkonyán járó édesanyja várta haza. Életben maradásáért és a publikációhoz való minimális jogáért cserébe a hatalom számtalanszor megkérte, hogy „tegye le végre a garast” a rendszer mellett, és arra is kényszerítették, hogy a

nemzetközi írószövetségben nyilvánosan mondjon köszönetet szabadon bocsátásáért.

Egy anekdota szerint, amikor már kellő ideig mellőzték, és a nélkülözés teljesen ellehetetlenítette családjá életét, egy alkalommal elvitte egy novelláját az akkori kultúrpolitikát meghatározó Kópeczy Bélának azzal, hogy megtette, amit kértek tőle. A történet egy paraszt-asszonyról szólt, akinek elvitték a

Magyar Nemzeti Galéria/Berényi Zsuzsa

Az Erdélyi Miklós nevéhez fűződő adománygyűjtési akció a forradalom emblemikus momentuma volt, és egyben az első magyar neoavantgárd installáció is

tehenét a tsz-be, de ő beszökött, hogy megetesse. Amikor pedig Kópeczi azt mondta neki, ezzel aztán nem tette le a garast, Déry azt felelte: már hogyné tettem volna, hiszen a novella Garas községben játszódik.

Személyes 56-os élményeiről, emlékeiről sohasem írt közvetlenül, írt viszont néhány halhatatlan kisprózai művet a forradalom és a megtorlás személyes lélektani és erkölcsi vetületeiről.

Nem sokkal a forradalom után született *Szereltem* című novellája,

„Úgy, ahogy kívántam és kértem és reméltem: '48 ifjúsága után most támadt a hazának egy '56-os ifjúsága is.” (Déry Tibor)

és pár évvel később a *Két asszony*, melyekből Makk Károly készített csodálatos filmet *Szereltem* címmel 1971-ben, Darvas Ivánnal, Töröcsik Marival és Darvas Lilivel.

Ugyancsak kimagasló művészi értéket képvisel a *Philemon és Baucis*

Fortepan/Péter Isaac

AZ ŐRIZETLEN PÉNZ NEVŰ AKCIÓ KERETÉBEN A FŐVÁROS TÖBB PONTJÁRA NYITOTT LÁDÁKAT HELYEZTEK EL AZ ÁLDOZATOK MEGSEGÍTÉSÉRE.

című műve, amelyet szintén nagy sikerrel filmesítettek meg 1979-ben. Ebben az erkölcsi kérdéseket feszegető sokértelmű műben egy nyugalomra vágyó, fiát gyászoló idős házaspár fájdalmas története bontakozik ki. Azzal a kérdéssel szembesülnek, mit tegyenek a forradalom alatt hozzájuk menekülő sebesült fiatalemberrel.

Azt, hogy a sok 56-os mű közül melyik a legszebb vagy legigazabb, nehéz volna megmondani. Az azonban biztos, hogy a legismertebb és legszeretettebb Márai Sándor *Mennyből az angyala*, melynek kezdő sorait szinte mindenki kívülről tudja: „Mennyből az angyal menj sietve / Az üszkös, fagyos Budapestre. / Oda, ahol az orosz tankok / Között hallgatnak a harangok. / Ahol nem csillog a karácsony, / Nincsen aranydió a fákon...”

Márai a háború végén emigrált, de akkor még őszintén reménykedett a gyors hazatérésben. Az Egyesült Államokban élt, majd az 1956-os forradalom kitörésekor Németországba repült azzal a szándékkal,

hogy hazatérjen, ám a forradalmat épp ekkor verték le. Gyönyörű versét, mely a fájdalom, a harag és a remény verse, szintén ezekben a napokban vetette papírra.

„Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell” – írta a század elején az osztrák filozófus, Ludwig Wittgenstein. Azonban a magyar Erdélyi Miklós, aki az 1956-os forradalom egyik legkultikusabb installációját készítette el, nem értett vele egyet. Ő egész életében a „beszélni kell” embere volt. A forradalom idején az Írószövetség akciójaként egy kirakatba *Őrizetlen pénz az utcán* címmel készített installációt a következő felirattal: „Forradalmunk tisztasága megengedi, hogy így gyűjtsünk mártírjaink családjának.” A felirat mellett egy lyukas nemzeti zászló is feszült a kirakatban, amelyből kivágták a Rákosi-címert. A zászló alatt pedig a kör alakú kivágásra felelő formájú pénzermék. Egymás mellett anyagi és politikai értékek, egy új, tiszta eszme születése.

A kor legkiválóbb képzőművészei is megszólaltak a nyilvánosság

📌 **A szakralitás magasságába emelt bukás fájdalma Kondor Béla A forradalom angyala című képén**

📌 **A forradalom napjaiban a Magyar Rádió gyakran játszotta Beethoven Egmont-nyitányát**

Magyar Rádió munkatársai is gyakran játszották, de ma is sokszor hangzik fel a megemlékezéseken.

A másik szimbolikus mű, amely 1956-hoz kapcsolódik, Bartók 2. zongoraversenye, ezt a forradalom előestéjén az Erkel Színházban játszották a beugróként közreműködő Cziffra György részvételével, aki később életre szóló élményként emlékezett vissza erre a napra, a közönség felfokozott hangulatára és a sikerre.

Vannak azonban szép számmal kifejezetten a forradalmat megidéző zeneművek is: Lajtha László 1957-ben írt VII. szimfóniája, amely ellen a korabeli cenzúra hevesen tiltakozott, és végül csak Párizsban mutathatták be, Károlyi Pál *Mise 1956. október 23. emlékére* című műve, amelyet szintén betiltottak, vagy épp Dubrovay Pál 2006-os, Gyurkovics Tibor szövegeire komponált *1956 – szimfonikus képek versmondóra és zenekarra* című alkotása.

A könnyűzene is derekasan kivette a részét az emlékezésből. A Bikini, Ákos és sok más neves

előtt akkoriban. Még azok is, akik korábban távol tartották magukat a politikától. Így tett Kondor Béla is, akinek angyalsorozata – például *A forradalom angyala* és *A forradalom kis angyala* – ennek a gyermeki ártatlanságú és rengeteg fiatal életet felemészítő harcnak talán legérzékenyebb képeiből áll. A képeken szomorú, magányos, deszakralizált angyalokat látunk, kezükben gyermekkel, amiről eszünkbe jutnak a harcokban elesett fiatalok és az őket gyászoló édesanyák. Ezekkel a képekkel az alkotó a bukás fájdalmát emeli szakrális magasságba, éppúgy, mint Márai.

A zene is a szavakon túli világ birodalma, de másképp: inkább a történetek és érzelmek mélyszerkezetét tárja fel. Érdekesség, hogy a klasszikus zene világából két „hivatalos” mesterműve is van a forradalomnak. Az egyik Beethoven *Egmont-nyitánya*, amely a 16. századi spanyol uralom ellen felázadó és elbukó németalföldi gróf történetét idézi fel. A harcok idején a

2006-os *Szabadság vihar* (*Freedom's Fury*) című 90 perces dokumentumfilm, amelyet Lucy Liu és Andy Vajna mellett producerként jegyez. A film témája a forradalom leverése után, a melbourne-i olimpián a magyar és szovjet vízilabda-válogatott drámai összecsapása. Az alkotók ezen a történeten keresztül szerették volna a fiatal közönség számára is átélhetővé tenni az 1956 őszi szovjet uralom ellen fellázadó magyarok történetét. A forradalom 50. évfordulóján bemutatott, nagy sikerű *Szabadság, szerelem* voltaképp ennek a filmnek a fikciós továbbgondolása.

Szülőként, nagyszülőként, kisebb-nagyobb közösségek tagja-

A melbourne-i olimpia véres magyar-szovjet vízilabdameccse Quentin Tarantinót is meghihtette.

hazai előadó írt dalt 1956-ról. A legnagyobb slágerré talán az East szerzeménye vált, első sorai és lüktető indító taktusai sokak fülében csendesen ismerősen: „1956 izzó ősze volt / Magyarország remény és pokol...”

Az elmúlt évtizedekben a mozi világában is többször felbukkant a forradalom. Quentin Tarantinónak például régóta vágyott, soká dédelgetett „szerelemgyermek” volt a

ként mindannyian sokat tehetünk a forradalom méltó megünnepléséért.

Nincs az emlékezésnek méltóbb módja a személyességnél, az egykori történések élményszerű átélésénél. Történelmi távlatokban sokat segítenek ebben a versek, filmek és fényképek, melyeket érdemes az ünnepi megemlékezések idején családi-körben közösen elővenni, megnézni és meghallgatni. És beszélni, beszélgetni róluk és 1956-ról. ✿

A SZABADSÁG TISZTELETE

Már kilenc éve nemzeti gyásznapi november 4-e, a nap, amikor a szovjet katonai erők 1956-ban megsemmisítő támadást indítottak a demokráciáért és függetlenségért harcoló forradalmárok ellen. A Várkert Bazárban november 5-én a hősökre való emlékezés jegyében a MÁV Szimfonikus Zenekar ad különleges hangversenyt, Farkas Róbert karmester vezényletével.

Az 1945-ben, a második világháború végnapjaiban alapított MÁV Szimfonikus Zenekar az elmúlt közel nyolc évtizedben az ország egyik legismertebb művészegyesületévé vált. A zenekar repertoárja a barokk zenétől a kortárs darabokig terjed. A nemzeti gyásznapi emlékezés alkalmából a zenetörténet egyik legnagyobb alakja, Beethoven két művével várják majd a közönséget: az *Egmont-nyitány* mellett a zeneszerző III. szimfóniája, az *Eroica* is felcsendül a Várkert Bazárban.

„Beethoven *Egmont-nyitánya* az 56-os forradalom egyik szimbóluma. Október 23-án a forradalmárok egy, a Parlament mellé telepített rádiós kocsiból közvetítették az adást, ahol néhány hanglemez is hevert. Ezek egyikén az *Egmont-nyitány* is rajta volt. Noha a forradalmi események alatt például a *Bánk bán* is gyakran közvetített a rádió részleteket, mégis Beethoven *Egmontja* lett az a mű, amelyet a leggyakrabban játszottak le. Hangvétele és tematikája illett a forradalmi hangulathoz: Beethoven 1809-ben szerezte a darabot kísérőzenéül Goethe *Egmont* című drámájához, melynek központjában egy, a spanyol elnyomás ellen lázadó holland nemes története áll, aki a németalföldiek vezére lesz. II. Fülöp spanyol király ugyan végül bebörtönzi és kivégezi *Egmontot*, halála azonban tiltakozássorozathoz, végül pedig Hollandia függetlenségéhez vezet” – mondta Farkas Róbert, a zenekar vezető karmestere.

📌 **Farkas Róbert**

„Az *Eroica*, melyet a koncert második darabjaként játszunk, néhány évvel az *Egmont-nyitány* előtt, 1805-ben született. A mű keletkezése Napóleon személyéhez köthető, akit eleinte – míg császárrá nem koronáztatta magát – Beethoven rendkívül tisztelt, magasztalta a szabadság, az egyenlőség és a testvériség eszméit. Mindkét mű középpontjában a szabadság kérdésköre áll, erős, harcias kifejezésmóddal bírnak, mégis ott van bennük Beethoven érzékenysége is, különösen például az *Eroica* szimfónia második, gyászinduló tételében” – mondta a

darabválasztásról Farkas Róbert, aki korábban olyan együttesekkel dolgozott, mint a Budapesti Fesztiválzenekar, a Staatsoper Unter den Linden Berlin, a Berliner Symphoniker vagy a Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin. ✿

PROGRAMOK A VÁRKERT BAZÁRBAN

- 10. 30.** Tök jó nap – őszi családi program
- 10. 31.** Hiperkarma Halloween
- 11. 05.** A MÁV Szimfonikus Zenekar hangversenye
- 11. 06.** Barabás Lőrinc & Szegedi Szimfonikus Zenekar
- 11. 07.** Várkert Irodalom – Polcz Elaine 100
- 11. 17.** Rejtélyes történelem – Rigó Jancsi és Clara Ward
- 11. 19.** A padon – Apa születik A KÖRE színházi előadása
- 11. 25.** Várkert Akusztik – Likó Marcell

HABSBURG OTTÓ

ÉLETÉRŐL NYÍLT KIÁLLÍTÁS

Nagyszabású rendezvénysorozattal készül a Habsburg Ottó Alapítvány az utolsó magyar trónörökös születésének 110. évfordulója alkalmából. Ennek részeként szeptember végén különleges szabadtéri tárlat nyílt a Várkert Bazár Gloriettjéhez vezető rámpán.

Habsburg Ottó 1912-ben született Károly főherceg és Zita királyné első gyermekeként, az alsó-ausztriai Reichenau an der Rax közelében található Wartholz-villában. Négyéves volt, amikor édesapját IV. Károly néven 1916. december 30-án Magyarország királyává koronázták. A 20. század történelmi forгатagának köszönhetően azonban hamarosan újabb fordulatot vett az uralkodócsalád élete. IV. Károlyt 1921. november 6-án megfosztották trónjától, így Ottó is elveszítette trónörökös címét, alig két héttel a kilencedik születésnapja előtt. Bár a 20. század történelmi változásainak következtében soha nem került a fejére a Szent Korona, politikusként mindent elkövetett annak érdekében, hogy Magyarország érdekeit képviselje.

☞ Fodor Gergely kormánybiztos egyebek mellett arról beszélt, hogy Habsburg Ottó még láthatta a lenyűgöző szépségű palotát és annak környezetét

☞ A megnyitón Pröhle Gergely, a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója (fent) és Martyn Rady, A Habsburgok – A világ urai című könyv szerzője is beszédet mondott

külföldön értesülhetett az épületek és az egész Budavári Palotanegyed szomorú sorsáról és a kommunisták rombolásáról. „Ha most körülnéznek itt, a Várkert Bazárban, vagy feltekintenek a Budavári Palotanegyed újjászületett épületeire, láthatják, hogy az adósságot, amellyel minden magyarnak és Habsburg Ottó trónörökösnek is tartoztunk, legjobb tudásunk szerint igyekszünk törleszteni” – tette hozzá a kormánybiztos.

A megnyitón beszédet mondott Pröhle Gergely, a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója is, aki nem csupán arra hívta fel a figyelmet, hogy a Várkert Bazárban olyan fotókkal találkozhatnak az arra járók, amelyeknek jelentős része még soha nem volt látható, de azt is kiemelte, hogy az egykori trónörökösre való emlékezés nem pusztán nosztalgizálás. Nem véletlenül kapta a Várkert Bazár szabadtéri tárlata a *Palotából Parlamentbe – 110 éve született Habsburg Ottó* címet: a kiállítás visszatekintés arra az európai parlamentre, aki 20 éven át magyar hazafiként mindent megtett annak érdekében, hogy a vasfüggöny eltűnjön, aki először beszélt magyarul az Európai Parlamentben, és aki felhívta a figyelmet a határon túli magyarság helyzetére is.

A kiállítást Martyn Rady professzor, *A Habsburgok – A világ urai* című könyv szerzője nyitotta meg, aki művében a Habsburg-dinasztia közel ezeréves történetét mutatja be. A professzor sorra vette a tárlat képeit, melyek a többi között Habsburg Ottó fáradhatatlan utazásairól, Regina szász-meiningeni hercegnővel kötött házasságáról, az autók iránti rajongásáról és Magyarország iránti kitartó szeretetéről is szólnak.

A Habsburg Ottó életét bemutató szabadtéri kiállítás december 1-jéig ingyenesen megtekinthető a Várkert Bazár Gloriettjéhez vezető rámpán. ☞

A kiállítás képei Habsburg Ottó utazásairól, házasságáról, az autók iránti rajongásáról és Magyarországhoz fűződő kitartó szeretetéről is szólnak.

Iskoláit hazájától távol, emigrációban végezte, de az osztrák és a magyar érettségit egyaránt letette. Felsőfokú tanulmányait a Leuveni Katolikus Egyetemen folytatta, 1935-ben megszerezte a politika és a társadalomtudományok doktora címet. Széles körű műveltségét mi sem mutatja jobban, mint hogy hét nyelven,

németül, magyarul, franciául, angolul, spanyolul, portugálul és olaszul is beszélt. 1957-ben a Páneurópai Unió nemzetközi alelnökévé választották, 1973-tól pedig a szervezet elnökeként tevékenykedett. Húsz évig volt az Európai Parlament tagja, sokat tett az Európai Unió bővítéséért. Az ő fővédnökségével rendezték meg

1989. augusztus 19-én a páneurópai pikniket, melynek komoly szerepe volt a vasfüggöny leomlásában. 2011-ben hunyt el a bajorországi Pöckingben, 98 évesen. Feleségével, Regina főhercegnével hét gyermeket neveltek fel. A Habsburg Ottó emlékére a Várkert Bazár Gloriettjéhez vezető rámpán rendezett kiállítás megnyitóján Fodor Gergely, a Budavári Palotanegyed megújításáért felelős kormánybiztos arra emlékeztetett, hogy a gyermek Habsburg Ottó az utolsó koronázási szertartás résztvevőjeként még egyben láthatta a lenyűgöző szépségű palotát és annak környezetét. Később aztán felnőtként,

RÉZKANCSÓ ÉS EZÜSTDÉNÁR

PÁRATLAN RÉGÉSZETI LELETEKET TALÁLTAK A RÉGÉSZEK

A Szent György téren újjászülető József főhercegi palota építéséhez kötődő régészeti feltárás során több különlegességet is találtak a szakemberek: egy majdnem egészben megmaradt török kori rézkancsó, Mátyás király ezüstdénárja, valamint értékes kerámia- és üveganyagok is szerepelnek a leletek sorában.

A Nemzeti Hauszmann Program indulása óta számos fontos lelet látott napvilágot annak köszönhetően, hogy minden építkezést átfogó régészeti feltárás előzi meg. Az egykori Vöröskereszt-székház pincéjéből például Álmos és Előd vezérek több mint százéves, eredeti

A pincszint egyik fala alatt lejárót találtak, amit a középkorban használhattak.

szobrai kerültek elő, melyek egykor a Halászbástya északi főtornyát díszítették. A palotaépület vizsgálatakor pedig a Budavári Palota egykori kandallóinak több, felbecsülhetetlenül értékes darabját találták meg a szakemberek, amelyek hetven évig heverték egy nehezen megközelíthető közműalagútban. A Magyar Királyi Honvédség egykori főparancsnoka, Habsburg-Lotaringiai József Károly

főherceg palotájának újjáépítése is váratlan meglepetésekkel szolgált. Az egészen a hatvanas évek végéig a Szent György téren álló palotaépület rekonstrukciója 2021-ben kezdődött. József főherceg hajdani palotája Korb Flóris és Giergl Kálmán építésztervei alapján, az egykori Teleki-palota átépítésével készült el 1906-ban. A historizáló stílusú építmény – akárcsak a budai Vár többi épülete – az 1945-ös ostrom idején súlyos, ám nem végzetes sérüléseket szenvedett. Noha a palota megmenthető lett volna, rekonstrukciója helyett 1951-ben munkásszállót alakítottak ki benne, majd 1968-ban felrobbantották és elbontották az akkorra már rendkívül elhanyagolt állapotú épületet.

Az újjáépítés megkezdése előtt az ilyenkor szokásos eljárásnak megfelelően ezúttal is régészeti feltárással indultak a munkálatok, melyeket a Várkapitányság megbízásából a Budapesti Történelmi Múzeum régészei

🔍 *Egy táblajátékhoz állati csontból készített kelléket is feltártak, ezt feltehetően dobókockaként vagy figuraként használták*

🔍 *A ritkaságok közé tartozik egy majdnem egészben megmaradt, csapott oldalú török kori rézkancsó*

végeztek. Az egykori főhercegi palota középkori telkek helyén épült, és bár felmenő falai nem maradtak meg, a pincszint egyik fala alatt lejárót találtak a szakemberek. A természetes sziklabarlangból kialakított pincébe vezető lejáratot feltehetően a középkorban használták, majd a török korban megszüntették, és betöltötték törmelékkel, feleslegessé vált használati tárgyakkal. Ebből a helyiségből került felszínre egy igen gazdag és különleges leletanyag. A ritkaságok közé tartozik

A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBEN A JÓZSEF FŐHERCEGI PALOTA IS MEGSÉRÜLT A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN. A NEMZETI HAUSZMANN PROGRAM KERETÉBEN 2021-BEN KEZDŐDÖTT A VISSZAÉPÍTÉSE.

körülötte „Patrona Hungariae”-felirattal. Az úgynevezett madonnás éremkép egészen 1939-ig meghatározó volt a magyar éremkibocsátásban.

A gazdag kerámiaanyagból – mely a többi között talpas tálakat, egész kiöntőcsöves korsókat, fajansz- és porceláncsészéket is tartalmaz – említésre méltó egy szintén egyben fellelt, kívül-belül mázas kerámiakorsó, amelyből feltehetően vizezett bort ittak. Zöld színe a korban használt ólomhátra utal, ez biztosította, hogy a folyadék ne szivárogjon át a cserépedény falán. A régészek mindemellett egy török kori üveg karperec töredékét is megtalálták, ami az üveg sérülékenysége miatt szintén kiemelten jelentős felfedezésnek számít, hiszen ritka az ilyen nagy darabban fellelt üveg ékszer. A leletanyagban azonosítottak egy táblajátékhoz tartozó, állati csontból készített kelléket is, amelyet kifúrtak, és ólommal öntöttek ki, ezt feltehetően dobókockaként vagy figuraként használták.

A leletanyag legfontosabb elemeit az érdeklődők előben is megcsodálhatják a *Középpontban a középkor* című kiállításon, amely december elején nyílik majd a Budapesti Történelmi Múzeumhoz tartozó Vármúzeumban. 🌸

🔍 *Szintén különlegesség az egyben fellelt, kívül-belül mázas kerámiakorsó, feltehetően vizezett bort ittak belőle*

🔍🔍 *A gyűrűt tartó hollóval díszített érmek Mátyás király pénzreformjából származó ezüstdénárok. Másik oldalukon Szűz Mária és Jézus látható*

egy majdnem egészben megmaradt, csapott oldalú török kori rézkancsó, amelyből egykor kávét fogyasztottak, illetve egy hasonló darabhoz tartozó rézfedő. Nagy mennyiségben találtak a szakemberek a csőrében gyűrűt tartó hollóval díszített érmeket, ezek Mátyás király pénzreformjából származó ezüstdénárok. Az érem másik oldalán Szűz Mária és a gyermek Jézus látható,

TÍZEZREKET VONZANAK

A MEGÚJULÓ BUDAVÁRI PALOTANEGYED LÁTVÁNYOSSÁGAI ÉS PROGRAMJAI

Sorra újulnak meg a Budavári Palotanegyed egykor lerombolt épületei és zöld felületei, kulturális programokból is egyre nagyobb a választék.

„Építkezéseinkkel és fejlesztéseinkkel célunk, hogy az ide látogatók több időt töltsenek a budai Várban, és ez minél tartalmasabban teljen” – mondta Sikota Krisztina, a Várkapitányság kulturális, turisztikai és kommunikációs vezérigazgató-helyettese a turizmus.com-on megjelent interjúban. A tavaly megnyílt Szent István-terem és a hozzá tartozó kiállítás már több mint százezer látogatót vonzott, több tízezer látta a Budavári Palotanegyed megújításáról szóló Hauszmann-sztori kiállítást is a Budavári Palota déli összekötő szárnyában. Júniustól augusztusig hatvan kulturális eseményt szervezett a Várkapitányság, ezekre mintegy tízezeren váltottak jegyet.

„A Várkapitányság a Dísz tértől délre eső területért felel, egészen a Szarvas térig. Négy helyen működtetünk információs pontot, hogy az ide érkezők célirányosan tudjanak közlekedni, illetve átfogó képet kapjanak a Budavári Palotanegyed kínálatáról” – adott tájékoztatást a vezérigazgató-helyettes.

A következő hónapok egyik legjelentősebb feladata a Dísz téri egykori Vöröskereszt-székház belső tereinek korhű kialakítása. A Honvéd Főparancsnokság szerkezetépítése idén befejeződik, az épület a Budavári Palotanegyed turisztikai kapujaként, kupolája kilátóteresként működik majd. A jelenlegi legnagyobb építkezés a József főhercegi palota újjáépítése. A Hunyadi udvarba vezető utcával párhuzamosan járda készült az építkezések miatt. Kiemelt cél, hogy a Budavári Palotanegyed könnyebben és kényelmesebben lehessen megközelíteni gyalog. „A turistacsoportok előszeretettel használják a Palota úti két nagy kapacitású liftet, amelyekkel a Tabán felől könnyedén közelíthetik meg az újjászülett Lovarda épületét és a Csikós udvart” – emelte ki Sikota Krisztina. Az udvarról a Stöckl lépcsőn és egy új, gyalogos rámpán keresztül elérhető a Budavári Palota szintje. A Csikós udvaron padok, ivókút és mosdó segíti a látogatók kényelmét. A Lovarda épülete mellett nyáron elkészült a

A Budavári Palotanegyed programjai tízezreket vonzanak, idén nyáron hatvan kulturális esemény volt

Sikota Krisztina, a Várkapitányság kulturális, turisztikai és kommunikációs vezérigazgató-helyettese

Török kert, és nemrég nyílt egy új információs pont is a területen. „Örömmel tapasztaltuk, hogy a tabáni akadálymentes útvonal eddig maximálisan megvalósította a hozzá fűzött reményeinket” – mondta a vezérigazgató-helyettes. A Halászbástya alatti útszakasz egy sávjában a buszok a le- és felszállás erejéig megállhattak, de a szakemberek vizsgálják az új lehetőségeket a gyalogos feljutásra is, a Vár északnyugati részén, a Batthyány tér felől.

„A budai Vár autóbusszos megközelítésében, a szakmával együtt gondolkodva, minden olyan megoldást támogatunk, mely fenntartható módon illeszkedik a nemzetközi trendekhez, valamint a gyalogos és akadálymentes közlekedést helyezi előtérbe” – zárta szavait Sikota Krisztina. ✿

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban, de sokszor elzárva voltak a látogatók előtt. Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra.

FOLYTATÓDIK A BUDAVÁRI PALOTA FALAINAK FELTÁRÁSA

A Budavári Palota északi épületszárnyán folytatódnak a helyreállítás tervezéséhez szükséges vakolatlevesztési és mintavételezési munkálatok. Ezúttal is érdekes és a rekonstrukció szempontjából kulcsfontosságú elemeket találtak a szakemberek. A Szent György tér felőli szárny északi homlokzatán szeptember elején kezdődtek a palota falaiban elhelyezett köelemek és keményöntvények szerkezeti és anyaghasználati vizsgálatai. A második világháború utáni sérüléseket az 1950-es években nem javították ki, sőt, a hauszmanni állapotokhoz képest jelentősen átépítették az egész épületegyüttest. A most

láthatóvá vált eredmények azért is fontosak, mert a különböző homlokzatdíszek és egyéb alkotóelemek beépítési módja nagymértékben segíti a tervezők munkáját abban, hogy a tervezők munkáját abban, hogy az eredeti állapotoknak megfelelő helyreállítás jöhessen létre.

A falfelület alapos vizsgálata során tetten érhető a kommunista államvezetés alatt elvégzett átalakítások szakszerűtlensége és a kivitelezés hanyagsága. Szinte minden szemöldökpárkányon több centiméter nagyságú illesztési hibát lehet látni, számtalan helyen előkerültek a falazási hibák, és jellemző a téglakötések hiánya is. A falszövet és a falba épített elemek vizsgálatát októberben is folytatják a szakemberek, a nyugati, később a déli, végül a keleti homlokzaton haladnak tovább a munkálatok.

kal. A Budavári Palota rekonstrukciója a már újjáépített Szent István-termet követően az északi szárny felől dél felé folytatódik, ami hosszú, sok éven át tartó folyamat lesz.

IDEIGLENESEN SZÜNETELNEK A MUNKÁLATOK

A Magyar Nemzeti Levéltár Bécsi kapu téri épületének felújítását és bővítését és a visegrádi műemlék-együttes megújítását a világszerte tapasztalható gazdasági kihívások miatt egy későbbi időpontra ütemezzük át. A fejlesztések napirenden maradnak, és amint a gazdasági környezet újra megengedi, folytatódik a munka.

PALOTA ÚTI KORLÁTOZÁS FELOLDÁSA

Jól haladnak a Palota úti távhő- és gázvezetékek korszerűsítési munkái, ennek egyik eredménye, hogy a Hunyadi János úton és a Palota út Dísz tér és Lovas utca közötti szakaszán a járművekre vonatkozó ideiglenes magassági korlátozás megszűnt. A közútkezelő visszaállította a korábbi, 3,65 méteres magassági korlátot. ✿

RIZSFELFÚJT ROPOGÓS KÉREGGEL

Kosztolányiné a budai Vár tövében minden bizonnyal sokszor tett különféle rizsételeket a család asztalára. Egy ilyen jelenetet a következőképpen örökített meg férje az *Édes Anna* című regényében.

Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

„**A**ugusztus 14-e volt: csodálatos nyári nap. Forró és fényes. Víz már átugrott a Polgári Kaszinóba feketézni. Felesége egyedül merengett a rizsfelfújt romjai előtt.

Amint félretolta tányérját, meglepődve vette észre, hogy a tányér alatt néhány rizsszem bujt meg.

Villája hegyével megolvasta. Hét szem rizs volt. Megolvasta többször. Mindig hét szem volt.

Miként került oda? Nem értette. Arra határozottan emlékezett, hogy nem ő szórta el, hiszen tányérját egész ebéd alatt nem mozdította el.

A szám gondolkozóba ejtette. Miért épp hét?

Minden jelent valamit. A legkisebb jelekkel is izennek nekünk, onnan túlról, kis jelekkel nagy dolgokat...”

Kosztolányi felesége, Harmos Ilona vegetáriánus volt, sőt egy ideig férje is. Ilonának igazán nem volt nehéz dolga, ha változatos fogásokkal akart kedvében járni férjének, hisz rizsből elő- és főétel, sőt desszert és ital egyaránt készíthető, ráadásul édesen és sósan, lágyan és ropogósan egyformán ízletes.

Ami az élettani hatásokat illeti, száz gramm fehér rizs össze-

sen száz kalóriát és mindössze fél gramm zsírt tartalmaz. Alacsony glikémiás indexű, ezért fogyasztása a vércukorháztartás szempontjából kedvező. Glutént nem tartalmaz, ezért lisztérzékenyek is fogyaszthatják.

A rizs a méltán híres perzsa konyhának is nagyon kedvelt alapanyaga. Úgy tartják, arrafelé minden eladósorban lévő lánynak ismernie kell a tökéletes rizskészítés titkát. Mi most ebből az egzotikus gasztrokultúrából választottuk októberi receptünket. ✂

TAHDIG (PERZSA SÜLT RIZS)

Hozzávalók:

- ✂ Személyenként hat dkg basmati rizs ✂ csipet sáfrány ✂ csipet cukor
- ✂ két dl joghurt ✂ egy evőkanál olaj

Elkészítés:

A rizst langyos vízben átmoszuk, ezt követően néhány órára sós vízben áztatjuk, majd háromszoros mennyiségű vizet forralunk, és a tézstaszűrőn átmosott rizst a forrásban lévő vízhez adjuk. Megsózzuk, és nyolc percig főzzük. Ha kész, tézstaszűrőn hideg vízzel átöblítjük.

Egy pohár vízben feloldunk fél kávéskanál cukrot, egy csipetnyi sáfrányt, hozzáöntünk két dl joghurtot és az előfőzött rizsből négy-öt evőkanálnyi.

Tapadásmentes lábosba olajat és egy kevés forró vizet öntünk, felhevítjük, erre kerül a joghurtos, majd a többi rizs. Fedő alatt közepes lángon tíz percig főzzük, majd a fedőt levesszük, egy konyharuhába csavarjuk, és úgy tesszük vissza az edényre. További fél óráig kis lángon főzzük, majd némi hűlés után óvatosan kifordítjuk a lábosból. A tetejére ízlés szerint kerülhet pisztácia, gránátalma, mazsola, áfonya vagy akár borbolya.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra hívjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése ezúttal: mely várbeli ikonikus, nemrég megújult kulturális-építészeti örökség részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét november 4-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény. A megfejtést postai úton beküldő játékosainkat kérjük, hogy a telefonszámukat is szíveskedjenek elküldeni a kapcsolatfelvétel megkönnyítése érdekében.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

	✂	SZINTÉN NEM	SZÖVŐ-MESTER	AZ ELEJÉN ŐRÜL!	A SZÉN VEGYJELE	ÉGSZÍNŰ	✂
	1						L
	FÜL, ANGOLUL				LÉLEGZIK		
	NÉMA MÓKA!			RENDBEN	FRANCIA FOLYÓ		
	KÉST ÉLÉZ			RÓMAI EZER			
✂	LEHEL NÉV-VÁLTOZATA	A DUNA MELLÉKE	A FLUOR VEGYJELE	MESÉLŐ (LAJOS)		TELJESÍTMÉNY JELE	
			A FAJHŐ JELE	LENGVEL FOLYÓ		ELEMI TÖLTÉS JELE	
SZABADALMI JOG					SECUNDUM, RÖVIDEN		
					KÉZFEJ KÖZEPE!		
MAGAM			TESSÉK!			AZ ÚT JELE	
			AMPER JELE			LITER	
LÍBIAI LÉGI-TÁRSASÁG				A SUGÁR JELE	FÓKUSZ-PONT	PUSKÁT ELSÚT	

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajkoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

Budai
Várséták

FEDEZD FEL
A BUDAVÁRI
PALOTANEGYED
ROMANTIKUS
ARCÁT!

TEMATIKUS SÉTÁK
A BUDAI VÁRNEGYEDBEN

budaivarsetak.hu

BUDAVÁRI
PALOTANEGYED